

STRATEJİK GÖRÜNÜM

Aylık Bülten

8.Sayı

Nisan 2024

Küresel Jeopolitik Görünüm: İŞİD Rusya'yı Hedef Aldı

Rusya'nın başkenti Moskova'da 22 Mart gece saatlerinde Crocus Belediye Binasındaki rock konserine giren silahlı saldırganlar, izleyicilere (sivillere) otomatik silah ve el bombalarıyla saldırdı. Rus yetkililerin açıklamalarına göre 139 kişi hayatını kaybetti.

22 Mart gecesinde kamufajlı olduğu belirtilen en az beş kişi rock grubu Picnic konserinin gerçekleştirildiği Crocus Belediye Binasına girerek yaklaşık 6.200 kişilik salonda bulunan izleyicilere ateş açtı. Aynı zamanda “el bombası ya da yangın çıkarıcı etkisi olan” patlayıcılarla binayı ateşe verdiler.

Bazı Rus siyasetçiler saldırının hemen ardından Ukrayna'yı suçlayan açıklamalarda bulunurken, Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodimir Zelenski'nin sözcüsü Mikhalilo Podolyak, sosyal medya hesabından yayınladığı mesajda, “Ukrayna hiçbir zaman terörist yöntemlere başvurmadı” dedi.

Saldırıdan saatler önce Rus ordusu Ukrayna'nın enerji sistemine kapsamlı bir saldırı düzenlemiş ve ülkenin en büyük hidroelektrik santraline ve diğer enerji tesislerini felce uğratarak bir milyondan fazla insanı elektriksiz bırakmıştı.

Ancak saldırıyı IŞİD'in Horasan Grubu üstlendi. IŞİD kendi kontrolündeki Amaq Haber Ajansı tarafından yayınlanan bildiriye ek olarak terör saldırısına katılanların, saldırı esnasında çekildiğini öne sürdüğü görüntülerini de yayınladı.

Rus güvenlik yetkilileri saldırı sonrasındaki operasyonlarda terör eylemine katılan 11 zanlının yakalandığını açıkladı. Zanlılardan dördünün mahkemece tutuklandığı, ayrıca isimlerinin Dalerdzhon Mirzoyev, Saidakrami Rachabalizoda, Shamsidin Fariduni ve Mukhammadsobir Faizov olduğu açıklandı. Saldırganlar Tacik kökenli.

Bu saldırı, yarısı çocuk 330'dan fazla kişinin öldürüldüğü 2004 Beslan okul kuşatmasından bu yana Rusya'daki en büyük saldırı olarak değerlendiriliyor.

IŞİD'in; İran, Türkmenistan ve Afganistan'ın bazı kısımlarını kapsayan Horasan bölgesini işaret eden IŞİD Horasan grubu (IŞİD-H), Moskova'nın; Afganistan, Çeçenistan ve Suriye'deki müdahalelerine atıfta bulunarak Kremlin'i, "düzenli olarak Müslümanlara baskı yapan faaliyetlerin suç ortağı olarak gördüğünü" iddia ediyor.

Kaynak:<https://yetkinreport.com/2024/03/23/moskovada-olu-sayisi-137e-yukseldi-4-i-sid-zanlisi-yakalandi-https://tr.euronews.com/2024/03/23/isid-neden-rusyayi-hedef-aldi>

Küresel Jeopolitik Görünüm: BM Güvenlik Konseyi Gazze'ye Yönelik Ateşkes Kararı Aldı

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde, Gazze'de kalıcı ve sürdürülebilir ateşkes dönüşecek şekilde acilen ateşkes sağlanması talep edilen karar tasarısı kabul edildi. ABD ilk kez veto etmedi, teklife çekimser kaldı. Netanyahu'dan karara ilk tepki ABD'nin çekimser oy vermesi üzerine geldi. Netanyahu ABD'nin verdiği çekimser oyun önceki pozisyonundan açık bir geri çekilme olduğunu belirtti.

Beyaz Saray sözcüsü Kirby, oylamada çekimser kalan ABD'nin verdiği oyun politika değişikliği anlamına gelmediğini söyledi.

Türkiye Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Öncü Keçeli kararı olumlu bir adım olarak gördüklerini kaydetti. Karar sonrası Hamas, rehine takasına hazır olduklarını belirtirken, Avrupa Birliği ateşkes kararını "memnuniyetle" karşıladı.

Ramazan ayında "kalıcı" bir ateşkes yol açacak "acil ateşkes" talep eden karar, diğer 14 Güvenlik Konseyi üyesinin tamamının evet oyu vermesiyle kabul edildi. Karar daha önceki dört başarısızlığın ardından konsey tarafından kabul edilen ilk ateşkes kararı oldu.

İsrail Başbakanı Netahyanu, ABD'nin Gazze'de acil ateşkes öngören BM kararını veto etmemesi halinde, heyetinin Washington ziyaretini iptal etmekle tehdit etmişti. İsrail Başbakanı Netahyanu, kararın ardından Washington ziyaretini iptal ettiğini duyurdu.

BMGK'nin aldığı karar tüm tarafların uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülüklerine uyması gerektiğini vurguluyor. Sivillere yönelik her türlü saldırıyı ve "her türlü terör eylemini kınadığını" belirtiyor ve uluslararası hukuka göre rehin almanın yasa dışı olduğunu bildiriyor. Karar ayrıca, "Gazze Şeridi'ne ulaştırılan insani yardımın genişletilmesi ve sivillerin korunması için daha fazla çaba gösterilmesi" yönünde çağrıda bulunuyor. Ramazan ayı için tüm tarafların saygı duyacağı sürdürülebilir bir şekilde derhal ateşkes sağlanması ve ayrıca tüm rehinelere derhal ve koşulsuz serbest bırakılması talep ediliyor.

Kaynak: <https://www.ntv.com.tr> / <https://www.bbc.com/turkce/articles/c72dngdrne0o>

Küresel Ekonomik Görünüm: ABD, Avrupa ve Asya

ABD

Dolar, altın, borsa ve kripto para yatırımcıları tarafından yakından takip edilen ABD enflasyon verilerinde yılın ikinci TÜFE verileri açıklandı.

ABD'de Tüketici Fiyat Endeksi'nin (TÜFE) şubatta aylık yüzde 0,4 ve yıllık yüzde 3,1 artması beklenirken, söz konusu verinin beklentilerden sapması durumunda varlık fiyatlarında oynaklığın artacağı tahmin ediliyor.

Mart ayı toplantısında ABD Merkez Bankası (Federal Reserve Board-FED) beklentilere paralel bir şekilde politika faizini sabit bıraktı. Yayımlanan nokta grafiğinde FED yetkililerinin 2024 genelinde 3 adet 25 baz puanlık faiz indirimi öngörmeye devam ettikleri dikkat çekti.

Öte yandan, FED'in açıkladığı Tüketici Beklentileri Anketi'nde, ülkede tüketicilerin kısa vadeli enflasyon beklentisinin şubatta değişmediği, uzun vadeli enflasyon beklentisinin ise arttığı görüldü. Buna göre, Amerikalı tüketicilerin kısa vadeli enflasyon beklentisi şubatta da değişim göstermeyerek yüzde 3 oldu ve son 3 yılın en düşük seviyesinde kalmaya devam etti. Gelecek 3 yıllık süreci kapsayan medyan enflasyon beklentisi ise aynı dönem-

de yüzde 2,4'ten yüzde 2,7'ye ve 5 yıllık süreci kapsayan medyan enflasyon beklentisi yüzde 2,5'ten yüzde 2,9'a çıktı.

Kaynak: <https://www.bloomberg.com/>

AVRUPA

Avrupa Merkez Bankası (ECB), bu yılın ikinci para politikası toplantısında, 3 temel politika faizini piyasa beklentileri doğrultusunda sabit tuttu. Ana refinansman faiz oranı beklentilere paralel yüzde 4,5'te sabit bırakıldı. Bu seviye 22 yılın en yüksek seviyesi olarak kaydedildi.

ECB tarafından yapılan açıklamada; "enflasyonun çok uzun süre çok yüksek kalacağı tahmin edilmektedir. Bu nedenle ECB, enflasyonun %2'lik orta vadeli hedefe zamanında dönmesini sağlama kararlılığı doğrultusunda ECB'nin üç temel faiz oranını 50 baz puan artırma kararı almıştır. Artan belirsizlik düzeyi, ECB'nin politika faizi kararlarında veriye bağlı bir yaklaşımın önemini pekiştirmektedir; bu yaklaşım, gelen ekonomik ve mali veriler ışığında enflasyon görünümüne, enflasyonun temel dinamiklerine ve para politikası aktarımının gücüne ilişkin değerlendirmeleriyle belirlenecektir.

ECB mevcut piyasa gerilimlerini yakından takip etmektedir ve Euro bölgesinde fiyat istikrarını ve mali istikrarı korumak için gereken tepkiyi vermeye hazırdır. Euro bölgesi bankacılık sektörü, güçlü sermaye ve likidite pozisyonları ile dirençlidir.

Her halükarda ECB'nin politika araç seti, ihtiyaç duyulması halinde Euro bölgesi mali sistemine likidite desteği sağlamak ve para politikasının sorunsuz aktarımını korumak için tam donanımlıdır ifadelerine yer verilmiştir.

Kaynak: <https://www.ecb.europa.eu>

ASYA

2024 yılı Asya Ekonomik Entegrasyon Raporu yayımlandı. Raporda, "Bölgesel entegrasyon, 2000'lerin ortalarından itibaren çeşitli boyutlar ve alt-bölgeler arasında sürekli olarak artış göstermiştir. Asya-Pasifik Bölgesel İşbirliği ve Entegrasyon Endeksi (ARCII) temel alındığında, bölge, bölgesel değer zincirleri, insanlar ve sosyal entegrasyon konularında Avrupa Birliği (AB) ile kıyaslanabilir bir entegrasyon süreci sergilemektedir. En önemli ilerleme, Asya ve Pasifik'in teknoloji ve dijital bağlantı boyutlarında gözlemlenmektedir; bu da birçok ekonominin dijital dönüşüm politikalarını benimsemesi ve bunun hızının koronavirüs (COVID-19) salgını sırasında artmasıyla desteklenmektedir. Bölgesel entegrasyon, küresel şoklara karşı kritik bir tampon haline gelmiş ve olumsuz etkilerini hafifletmeye yardımcı olmuştur. Artan korumacılık ve küresel parçalanma riskleri ekonomik zorlukları karmaşık hale getirirken, hem "yumuşak" (düzenleyici) hem de "sert" altyapıdaki bağlantılara yönelik artan iş birliği ve yatırım, ekonomilerin dayanıklılığını güçlendirebilir ve karşılıklı faydalar sağlayabilir" ifadelerine yer verildi.

Kaynak:<https://tasam.org/tr>

Küresel Çevresel Görünüm: Avrupa Konseyi'nde Doğa Yenileme Kanunu Tartışmaları

27 Şubat 2024 tarihinde Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen ve son olarak Avrupa Konseyi'nin onayı beklenen Doğa Yenileme Kanununun onayı, ülkeler arasında yaşanan anlaşmazlıklardan ötürü çıkmaza girmiş durumda. Kanunun temel hedefi Avrupa Birliği'nin sahip olduğu ekosistemlerin korunması, restorasyonu ve nihai olarak AB iklim hedeflerine ulaşılması için gerekli olan sürecin işletilmesi olarak özetlenebilir.

The Guardian'ın belirttiği üzere oylamada tasarıyı destekleyenlerle desteklemeyenler arasında sadece %1 oy farkı bulunuyor. Komisyon ise, bu kanunun kabul edilmemesi durumunda AB'nin uluslararası ününün yara alacağını ve uluslararası müzakerelerde elini zayıflatacağına inanıyor. Avrupa Konseyi Başkanlığını yürüten Belçika ise önümüzdeki haftalarda krizin aşılabilmesi için daha çok çalışarak konuyu tekrar gündeme taşıyacağını belirtiyor.

AB'nin bu kanunu çıkarması ekosistemlerin korunması açısından örnek oluşturacak.

Biyçeşitlilik ve ekosistemlerin korunması ve varolan bozulmaların restorasyonu için devletlerin anlaşmaları ayrıca küresel ısınmanın sınırlandırılması, gıda güvencesinin sağlanması ile su gibi kritik kaynakların korunması için de hayati önemde görülüyor.

Kaynak: <https://www.theguardian.com/world/2024/mar/25/eu-nature-restoration-laws-in-balance-as-member-states-withdraw-support>

Küresel Çevresel Görünüm: 22 Mart Dünya Su Günü

Her yıl 22 Mart tarihi Dünya Su Günü olarak kutlanırken, bu yılın teması BM tarafından "Barış için Sudan Faydalanmak" olarak belirlendi. 1992 tarihli Rio Konferansında Gündem 21 kapsamında dile getirilen Dünya Su Günü, 1993 yılı itibarıyla kutlanmaya başlandı. Dünya Su Günü'nün oluşturulmasındaki temel amaç, insanların temel insan hakları kapsamında suya erişiminin sağlanması için bir hareket yaratmasıdır. İklim değişikliğinin olumsuz etkileri, su kaynaklarının aşırı ve verimsiz kullanımı, sanayi faaliyetleri dolayısıyla özellikle tatlı su kaynaklarının kirletilmesi gibi nedenlerle her geçen yıl su stresi yaşayan ülkelerin sayısı artmaktadır.

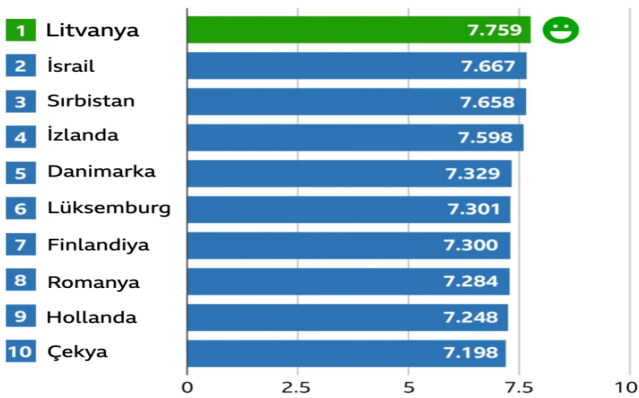
BM, bu yılki teması kapsamında suya erişimin zorlaşmasıyla birlikte çatışmaların hızlanabileceği uyarısı yaparak barışın ancak suyun adil dağıtıldığı bir dünyada gerçekleşebileceğini belirtmektedir. İklim değişikliği, toplu göç, siyasi karışıklık gibi günümüzün temel problemlerinin su ile bağı kurularak su konusunda yapılacak işbirliğinin önemi vurgulanmaktadır. Burada temel adaletsizliği yaratanın 1990'lı yıllar ile birlikte suyun ticarileşmeye başlaması ve üretim süreçlerinin kaynakları koruyacak şekilde kullanılmasına ilişkin önlemlerin alınmasındaki gecikme olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Latin Amerika'da suyun ticarileşmesine ilişkin yürütülen mücadelelerin bu konuda yarattığı farkındalık da son derece önemli. Suyun ticarileşmesinin yarattığı toplumsal etkileri anlatan kısa film olan Abuela Grillo (Böcek Nine)'nun izlenmesini tavsiye ederiz.

Kaynak: <https://www.un.org/en/observances/water-day>

Küresel Toplumsal Görünüm: BM Dünya Mutluluk Raporu Yayınlandı

Birleşmiş Milletler'in 143 ülke arasında yaptığı değerlendirmeye belirlediği Dünya Mutluluk Raporu'nda Finlandiya 7. kez birinci sırada yer aldı. Türkiye 98. sıraya yükselirken rapora göre en mutsuz ülke Afganistan oldu. Türkiye aynı listede geçen yıl 106. Sırada yer almıştı. Dünya Mutluluk Raporu bu yıl ilk kez verileri yaş gruplarına göre de ayırdı. Buna göre Batı ülkelerinde yaşayan gençlerin mutluluk seviyelerinin azaldığı tespit edildi.

30 yaş altı nüfusun en mutlu olduğu ülkeler

Kaynak: Dünya Mutluluk Raporu (2021 - 2023 arası toplanan verilere göre)

ABD raporun yayınlanmaya başladığı tarihten bu yana ilk kez ilk 20 ülkenin dışında kaldı. Genel ortalamada Finlandiya birinci olsa da gençlerin en mutlu olduğu ülke Litvanya olarak tespit edildi. Ülkenin 30 yaş altı nüfusunun mutluluk ortalaması 10 üzerinden 7.7 çıktı. Genç mutluluğunda İsrail ve Sırbistan ilk üçte yer alırken, Türkiye 101. sırada yer aldı.

BM adına raporu hazırlayan Oxford Üniversitesi'ndeki ekibin direktörü Prof. Jan-Emmanuel De Neve, araştırmamanın siyasetçiler için alarm zilleri anlamına geldiğini savundu. De Neve ellerindeki verilerin Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'ya ilişkin endişe verici sonuçlar içerdiğini söyledi. Prof. De Neve, "Dünyanın bazı bölgelerinde çocuklar orta yaş krizi boyutunda ruhsal sorunlar yaşıyor ve bu acil siyasi önlem gerektiriyor" dedi.

Peki, Finlandiya'nın sürekli birinci olmasının ardından neyatıyor? Finlandiya'da müşteri memnuniyeti üzerine çalışan HappyOrNot isimli şirketin yöneticisi Miika Mäkitalo, ülkenin başarısının altında "toplumsal güven ortamı ve sağlıklı iş-yaşam dengesi" olduğunu aktarıyor.

BBC'ye konuşan Mäkitalo, "İş, iş saatleri ile sınırlı ve insanlar özgür anlarının keyfini sürebiliyor.

Hobilere ayrılan zaman ve akşam yaşantısının yanında, dört ile altı hafta arasında değişen yıllık izin de, istedikleri şeyleri yapabilme fırsatını sunuyor” ifadelerini kullandı.

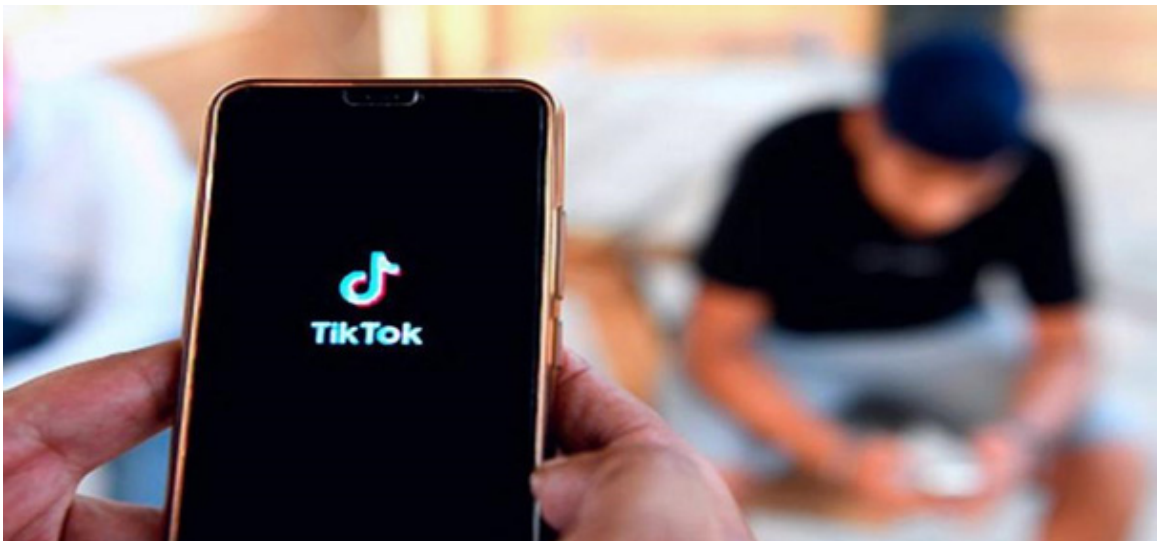
Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/articles/c29wr205knno>

Küresel Teknoloji Görünümü: TikTok Ortaya Konan Şartları Sağlamazsa ABD’nde Yasaklanacak.

Çin, ABD Kongresi’nin TikTok’un yasaklanmasıyla sonuçlanabilecek yasal düzenlemesine tepki gösterdi ve bunun adil olmadığını vurguladı.

Çin menşeli bir uygulama olan TikTok’un ne kadar güvenli olduğu yıllardır tartışma konusu. TikTok hakkındaki endişeler neler ve şirket bunlara nasıl yanıt veriyor?

TikTok’a yöneltilen eleştirilerden biri kullanıcılarından dev miktarda veri toplaması. Avustralya merkezli siber güvenlik şirketi Internet 2.0’in Temmuz 2022’de yayımladığı bir siber güvenlik raporu, bu iddaya kanıt olarak sunuluyor. Analistlere göre TikTok’un topladığı veriler arasında konum, kullanılan cihaz ve bu cihazdaki diğer uygulamaların neler olduğu da var. Ancak Citizen Lab’in yürüttüğü bir çalışma, diğer sosyal medya platformlarının da bu verileri topladığını ortaya koydu.

TikTok'un güvensiz olduğunu söyleyenler, uygulamanın Çinli ByteDance şirketi olduğuna dikkat çekiyor.

Diğer tüm sosyal medya ağlarının ABD merkezli olduğunu düşününce bu alışılmı-şın dışında bir durum. Facebook, Instagram, Snapchat ve YouTube benzer miktarlarda veri toplasa da hepsi ABD merkezli şirketlere ait.

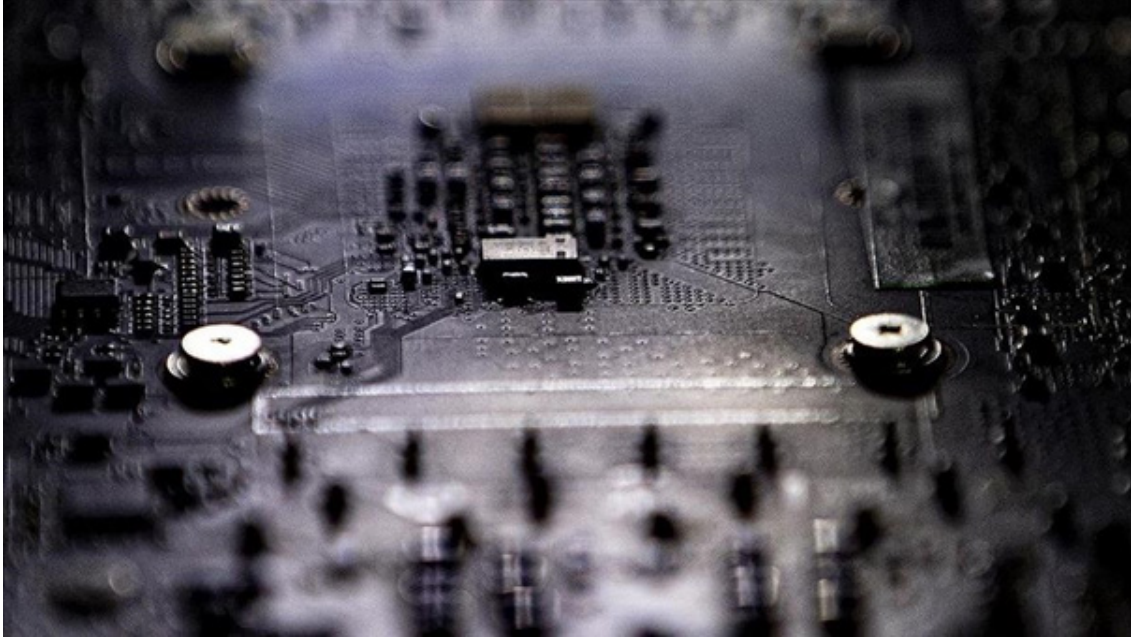
Çin Ulusal İstihbarat Yasası'nın 7. maddesi, bütün Çinli örgüt, şirket ve kişilerin "ülkenin istihbarat faaliyetlerini desteklemesini ve işbirliği içinde olmasını" zorunlu kılıyor. Bu yasa maddesi sadece TikTok için değil, tüm Çinli şirketlerle çalışanlar için kaygı uyandırıyor. Ancak şirket, kullanıcı verilerinin hiçbir zaman Çin'de tutulmadığını, ABD'li kullanıcılar için Texas'ta ve Avrupalı kullanıcılar için de Avrupa ülkelerinde veri merkezleri inşa etmekte olduklarını aktarıyor.

Kasım 2022'de ABD'deki Federal Soruşturma Bürosu (FBI) Başkanı Christopher Wray, Kongre üyelerine yaptığı bir konuşmada "Çin hükümeti uygulamanın içerik algoritmasını kontrol edebilir ve bu da etki operasyonları için kullanılabilir" dedi. Bu iddia daha sonra defalarca tekrar edildi. TikTok'un yalnızca Çin'de sunulan ikiz uygulaması Douyin'in ağır şekilde sansür-lenmesi ve gençlere yönelik eğitim materyallerini öne çıkarması bu endişeleri artırdı.

Çin'de tüm sosyal medya platformları sert bir sansüre tabi. Hükümeti eleştiren içerikler internet polisince düzenli olarak siliniyor. Ancal Citizen Lab araştırmacıları TikTok'un bir sansür politikası olmadığını aktardı. Uygulamayı eleştirenler TikTok'a "Truva atı" benzetmesi yapıyor, uygulamanın zararsız gözükse de çatışma dönemlerinde güçlü bir silaha dönüşebileceği gibi uyarılarda bulunuyor. Hindistan, 2020'de birkaç diğer Çin merkezli platformla birlikte TikTok'u ilk yasaklayan ülkelerden olmuştu. Fakat ABD'nin alacağı yasak kararının TikTok'a etkisi çok daha büyük olacak.

Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cn04epe58rdo>

Küresel Teknoloji Görünümü: Çip Pazarındaki Global Rekabet ve Etkileri

Çip (yarı iletken) endüstrisi; yapay zekâ, elektrikli araçlar ve fabrika otomasyonu gibi teknolojik yeniliklerin arkasındaki itici güç olurken, ülkelerin ekonomik refahı ve ulusal güvenliğinde de önemli bir rol oynuyor. Kovid-19 salgını sırasında yaşanan küresel çip kıtlığı, çiplerin tedarik zincirindeki kırılganlıkların günlük hayat için gerekli olan birçok teknoloji ve ürünü riske attığını ortaya koyarken, bu stratejik endüstriye yönelik destekler artarak devam ediyor. Yarı iletken endüstrisine destek sağlama konusundaki küresel rekabet kızışırken, çip pazarı hızla büyüyor.

Çiplerin stratejik öneminin uzun zamandır farkında olan bazı hükümetler üreticilere mali destek sağlamaya çalışırken, Malezya, Hindistan ve Vietnam gibi ülkeler yatırım çekmek için ABD ile teknoloji ittifakı kurma, küresel çip üreticilerinden bilgi transferi sağlama ve sübvansiyonlar sunma gibi üç yönlü bir yaklaşım uyguluyor. ABD ve Çin arasındaki teknolojik üstünlük mücadelesi ise giderek artarken, her iki ülke kendi teknolojik şirketleri ve yatırımları aracılığıyla bu mücadeleyi küresel arenada sürdürüyor.

Yarı iletkenler, akıllı telefonlardan bilgisayarlar, arabalardan tıbbi cihazlara kadar birçok elektronik ürünün önemli bir bileşeni olarak öne çıkıyor. Söz konusu ürünlere talep artmaya devam ettikçe modern teknolojinin önemli bir parçasını oluşturan yarı iletkenlere rağbet de artıyor. Son dönemde yapay zekâ teknolojisine olan ilgi de yarı iletkenlere olan talebin artmasında önemli rol oynuyor.

Dünyanın en büyük yarı iletken üreticilerine başlıca 3 bölge ev sahipliği yapıyor. Yarı iletkenlerin en büyük pazarı Asya-Pasifik bölgesi olurken, bu bölge küresel pazar payının yarısından fazlasını elinde tutuyor. TSMC, Samsung Electronics ve SK Hynix gibi dünyanın en büyük yarı iletken şirketlerinden bazıları Asya-Pasifik bölgesinde bulunuyor. Tayvan yarı iletken endüstrisinde önemli bir oyuncu olarak öne çıkarken, Tayvan merkezli TSMC dünyanın en büyük bağımsız yarı iletken üreticisi konumunda bulunuyor.

Çip sektöründe en büyük üreticiler arasında yer almayan Çin ise en büyük tüketici konumunda. Ancak çipin üretiminde kullanılan ve stratejik öneme sahip olan galyum ve germanyumun elementlerinin ise en büyük üreticisinin Çin olduğu dikkat çekiyor.

Kuzey Amerika da yarı iletken endüstrisindeki bir diğer önemli pazarı. ABD, dünyanın en büyük yarı iletken şirketlerinden bazılarını ev sahipliği yaparken, Intel, Qualcomm, AMD ve Nvidia'nın merkezleri bu ülkede bulunuyor.

ABD'de hükümet, yapay zekânın bu neslin belirleyici teknolojisi olacağını, son teknoloji çiplerin yapımına liderlik edemeyenin yapay zekâyâ da liderlik edemeyeceği görüşünü benimsiyor. Toplam yarı iletken talebinin yüzde 25'ini oluşturan ABD'nin bu alandaki üretim kapasitesinin 1990'lardaki yüzde 37 seviyesinden yüzde 12'ye gerilediği kaydediliyor. Çin'in bu stratejik endüstride konumunu güçlendirme çabaları dikkate alındığında, bu durum ABD'de ulusal güvenliğe yönelik önemli bir tehdit oluşturacağı konusunda endişeleri artırıyor.

9 Ağustos 2022'de ABD Başkanı Joe Biden tarafından imzalanarak yürürlüğe giren CHIPS ve Bilim Yasası, yerli yarı iletken üretiminin artırılmasını ve otomobilden elektroniğe kadar birçok sektörde üretimde aksamaya neden olan çip kıtlığını hafifletmeyi amaçlıyor. Yasa, yarı iletken üretimi için 52,7 milyar dolarlık desteğin yanı sıra yarı iletken fabrikalarının kurulmasını teşvik etmek için 4 yıllığına %25'lik vergi indirimini içeriyor.

Avrupa Birliği (AB) ise gelişmiş yarı iletken üretim kapasitesini artırmak için ülkelerin 35 milyar euroya kadar kaynak ayırma planları da dâhil olmak üzere Avrupa'nın yarı iletkenler alanındaki "stratejik özerkliği" güçlendirmek için somut adımlar atıyor. AB'nin 2022'deki çip üretimini destekleme yasası sayesinde çip sektörüne 100 milyar eurodan fazla yatırım çektiği belirtiliyor.

Kaynak:<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/kuresel-cip-pazarindaki-rekabet-yapay-zeka-ve-jeopolitik-gerilimlerle-artiyor-/3168186>

Küresel Toplumsal Cinsiyet Görünümü: Afganistan'da Kız Çocuklarının Eğitim Hakkı Engelleniyor

Afganistan'da Taliban Rejimi kadınları yok saymaya devam ediyor. Kız çocukları 2021 yılından beri eğitim hakkından mahrum. UNICEF tarafından yapılan açıklamaya göre 2021'den bu yana 1 milyondan fazla kız çocuğu bu yasaktan etkilendi. Bununla birlikte Taliban rejimi öncesinde de 5 milyon kız çocuğunun altyapı yetersizliği nedeniyle okula gidemediği tahmin ediliyor.

Yasaklar sadece eğitim hakkı ile sınırlı değil, kadınlar yükseköğretimden pek çok işten ve kamusal alandan mahrum bırakılıyor. Çoğu bölgede kadınların tek başlarına sokağa çıkmaları hatta yüzleri açık gezmeleri dahi yasak. Kadına yönelik şiddeti önleyici tüm kanuni haklar ise fesh edilmiş durumda.

Kaynak: <https://tr.euronews.com/>

Taliban aynı yasağı Afganistan'da iktidarda olduğu 1990'lı yıllarda da uygulamıştı.

Bununla beraber eğitim müfredatında yapılan gerici ve şiddet içeren uygulamalar okula giden erkek çocuklarına da zarar veriyor. Taliban'ın eğitim bakanı Habibullah Ağa, "dini ve modern bilimlerin eğitim kalitesini mümkün olduğunca arttırmaya" çalıştığını iddia etti ancak ülkede Şariat olduğunu ve eğitim politikalarının da bu hukuk kuralları çerçevesinde belirlendiğini unutmamak gerekiyor.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
(AREL USAM)

İLETİŞİM:

Prof. Dr. Oktay BİNGÖL, Müdür, oktaybingol@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1622
Dr. Öğr. Üyesi Selma ŞEKERCİOĞLU BOZACIOĞLU, Müdür Yrd. selmasekerioglu@arel.edu.tr,
0850 850 27 35– 1623
Dr. Yunus KARAAĞAÇ, Stratejik Araştırmalar Uzmanı, yunuskaraagac@arel.edu.tr 0850 850 27
35-1647
Sinem KARATAŞ ARI, İdari İşler Uzmanı, sinemkaratas@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1648

BU SAYIYA KATKI SUNANLAR

Doç. Dr. Aylin ERDOĞDU, Küresel Ekonomik Görünüm: ABD, Avrupa ve Asya
Arş. Gör. Elif ÜÇERLİ, Küresel Toplumsal Cinsiyet Görünümü

ADRES:

Türkoba Mahallesi Erguvan Sokak No:26 / K 34537 Tepekent – Büyükçekmece
İstanbul-Türkiye
arelusam@arel.edu.tr
arelusam01@gmail.com